

10. BÖLÜM

BAKIM BİLİMİ VE FELSEFESİ/ İNSAN BAKIM MODELİ

Seçil DURAN*

JEAN WATSON
(1940 - ...)

Jean Watson, hemşireliğin biyomedikal modelden kişilerarası bir bakım modeline yönlendirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Modelde biyomedikal tedavi bakımından ziyade hümanistik ve holistik bir yaklaşıma önem vermiştir. Watson modelini 3 aşamadan oluşturmuştur. Bunlar; kişilerarası bakım ilişkisi, bakım durumu ve bakım anı ve iyileştirici faktörlerdir. İyileştirici faktörler de 10 süreçten oluşmaktadır. Bunlar; insancılık-adanmışlık, inanç-umut, duyarlılık, yardım-güven ilişkisi, olumlu ve olumsuz duyguların ifadesi, problem çözme, öğretme-öğrenme, iyileşme çevresi, gereksinimlere yardım, varlıksal-fenomonolojik manevi boyutlara izin vermedir. Bu süreçteki tüm aşamalar birbirleri ile etkileşim içerisinde birbirlerinden ayrı düşünülemez. Bu süreçlerden Watson'ın modelinin daha çok maneviyat odaklı olduğu açıkça görülmektedir.

KURAMCININ ÖZGEÇMİŞİ

Jean Watson, kendi ismini taşıyan Bakım Bilim Enstitüsü'nün kurucusu ve direktörüdür. 1940 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) Batı Virjin-ya'da sekiz kardeşin en küçüğü olarak dünyaya gelmiştir. 1997 yılında bir kaza

* Öğr. Gör., Gümüşhane Üniversitesi, Şiran Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, secilduran.91@gmail.com

keşfetmesi ve kendini iyileştirme örneklerini güçlendirmesi, zaman ve mekânı aşan şefkatli-iyileştirici bir bilinci yansıtır. Watson, şefkatli bir olayın, anın ve şifa bilincinin, daha büyük bir uyum, bütünlük, sağlık ve ruhsal duruma doğru potansiyel hareketle, beden ve benliğin ötesinde iyileşme potansiyeli olan daha yüksek bir enerji alanı açtığına inanmıştır.

KAYNAKLAR

1. Jesse E. *Jean Watson: Watson's philosophy and theory of transpersonal caring*. In Alligood, M.R. and Tomey, A.M. (Eds.), *Nursing Theorists and Their Work*. 7 th Ed. Mosby, Elsevier, 2010.
2. Sitzman KL, Eichelberger LW. *Jean Watson's Theory of Human /Transpersonal caring*. Understanding The Work of Nurse Theorists: A Creative Beginning. Second Edition. Jones and Bartlett Publisher, LLC, 2011.
3. Watson J. *Jean Watson's theory of human caring*. In Smith M.C. And Parker M.E. (eds), *Nursing Theories and Nursing Practice* Forth ed., F.A.Davis Company. Philadelphia, 2015.
4. Watson J. *The Philosophy and science of caring*. Revised edition (2nd ed.), Boston: Little, Brown, 2008.
5. Watson J. Caring Science And Human Caring Theory: Transforming Personal And Professional Practices Of Nursing And Health Care. *Journal of Health and Human Services Administration*. 2009; 31(4):466-82.
6. Cara C. A Pragmatic View Of Jean Watson's Caring Theory. *International Journal for Human Caring*, 2003; 7(3):51-61.
7. Black PB. *Professional Nursing: Concepts and Challenges*. (7 th Ed.), Saunders, Elsevier, 2014.
8. Zuger A. *Healthy right up to the day you're not*. New York Times, Sept. 30, F-3, 2008.
9. Fawcett J, Desanto-Madeya S. *Contemporary nursing knowledge: Analysis and evaluation of nursing models and theories*. (Third Ed.), F.A. Davis Company, Philadelphia, 2013.
10. Watson J. *Human caring science: a theory of nursing* (2 nd ed.), Jones & Bartlett Learning, LLC, 2012a.
11. Fawcett J. The Nurse Theorist: 21 st-Century Updates-Jean Watson. *Nursing Science Quarterly*. 2002; 15(3): 214-19.
12. Watson J. (1999). *Postmodern nursing and beyond*. Churchill Livingstone, New York.
13. Jesse E, Alligood MR. *Watson's philosophy and science of caring in nursing practice*. In Alligood M.R. (Ed), *Nursing Theory Utilization & Application* 5th Ed. Mosby, Elsevier, 2014.
14. Caruso EM, Cisar N, Pipe T. Creating a Healing Environment, an Innovative Educational Approach for Adopting Jean Watson's Theory Of Human Caring. *Nursing Administration Quarterly*. 2008; 32(2): 126-32.
15. McEwen M. (2007). *Grand Nursing Theories Based on Human Needs*. In M. McEwen &

- E.M. Wills (Eds), Theoretical basis for nursing. 2nd ed., Philadelphia, PA: Lippincott.
16. Arslan-Özkan İ, Okumuş H. Bakım ve İyileşmenin Kesiştiği Bir Model: Watson'ın İnsan Bakım Modeli. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*. 2012; (2): 61-72.
 17. Aktaş Y, Arabacı LB, Dülgerler Ş. Watson İnsan Bakım Modeli'ne Göre Şizofreni Tanılı Bir Hastada Hemşirelik Bakımı: Olgu Sunumu. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2020; 5(1): 51-7.
 18. Cook PR, Cullen JA. Caring as an Imperative for Nursing Education. *Nursing Education Perspectives*. 2003; 24(4): 192-97.
 19. Sawatzky JV, Enns CA, Ashcroft TJ, Davis PL, Harder BN. Teaching Excellence in Nursing Education: A Caring Framework. *Journal of Professional Nursing*. 2009; 25(5): 260-266.
 20. Lukose A. Developing a Practice Model for Watson's Theory of Caring. *Nursing Science Quarterly*. 2011; 24(1): 27-30.
 21. Clark PN, Watson J, Brewer BB. From Theory to Practice: Caring Science According to Watson and Brewer. *Nursing Science Quarterly*. 2009; 23(4): 339-44.
 22. Pipe T, Kelly A, LeBrun G, Schmidt D, Atherton P, Robinson C. A Prospective, Descriptive Study Exploring Hope, Spiritual Well-Being And Quality of Life in Hospitalized Patients. *MEDSURG Nursing*, 2008; 17(2).
 23. Gomes IM, Silvia DI, Lacerda MR, Mazza VA, Meier MJ, Merces NNAD. Jean Watson's Theory of transpersonal caring in nursing home care to children: A reflection. *Ecs Anna Nery*. 2013; 17(3): 555-61.